

IOANA PÂRVULESCU este scriitoare și profesor la Facultatea de Litere din București, unde predă literatură română modernă. Timp de 18 ani a fost redactor și cronicar săptămânal la *România literară*. La editura Humanitas a inițiat și coordonat colecția de literatură universală „Cartea de pe noptieră”. Romanele ei sunt traduse în peste 10 limbi europene. A obținut în două rânduri Premiul Uniunii Europene pentru literatură: în 2013, cu romanul *Viața începe vineri*, și, în urma unui concurs internațional al laureaților, în 2018, pentru proza scurtă *O voce*.

SCRIERI PRINCIPALE: *Lenevind într-un ochi* (1990), *Alfabetul doamnelor* (1999), *Prejudecăți literare* (1999), *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (2003), *În intimitatea secolului 19* (2005), *În Țara Miticilor* (2007), *Întoarcere în secolul 21* (2009), *Viața începe vineri* (2009), *Cartea întrebărilor* (2010), *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (2011), *Viitorul începe luni* (2012), *Cum continuă povestea* (2014), *Inocenții* (2016), *Dialoguri secrete: Cum se roagă scriitorii și personajele lor* (2018).

TRADUCERI: Angelus Silesius, *Călătorul heruvimic / Cherubinischer Wandersmann* (1999), Maurice Nadeau, *Să fie binecuvântați* (2002), Laurent Seksik, *Consultația* (2007), Rainer Maria Rilke, *Îngerul păzitor* (2007), Milan Kundera, *Sărbătoarea neînsemnătății* (2014), René Goscinny & Albert Uderzo, *Asterix, viteazul gal* (2017), René Goscinny & Albert Uderzo, *Cosorul de aur* (2018), René Goscinny & Albert Uderzo, *Asterix și goții* (2019), A.A. Milne, *Când eram foarte tineri* (2019).

ANTOLOGII: *De ce te iubesc: Paradoxurile iubirii în poezia lumii* (2006), *Povești de dragoste la prima vedere* (2008), *Intelectuali la cratiță: Amintiri culinare și 50 de rețete* (2012), *Și eu am trăit în comunism* (2015), *Amintiri de la Humanitas* (2020).

IOANA PÂRVULESCU PREVESTIREA

Adriana Bittel, care m-a îndemnat mereu să nu-mi pierd timpul cu fleacuri și să mă ocup de acest roman, deși prima parte a îndemnului n-am putut s-o respect întocmai. Desigur, în primul rând (chiar dacă am lăsat-o, ca de obicei, la urmă), mulțumirile mele se adresează echipei Humanitas, care a lucrat la această carte în vremuri dificile: Lidia Bodea, care a redactat textul, Cristian Negoită, fostul meu student, care a făcut corectura, Manuela Măxineanu, Florina Vasiliu, Radu Dobreci și Dan Dulgheru de la biroul tehnic. Îi mulțumesc din toată inima pictorului Mihail Coșulețu, căruia îi datorez toate copertele romanelor mele și, nu mă îndoiesc, o parte din succesul lor.

Cuprins

<i>Prolog în secolul 21</i>	7
-----------------------------------	---

CARTEA I

Cer mult, pământ și apă

Puteai să fii băiatul meu	13
Atunci s-a petrecut miracolul	18
Tata, tata!	23
Tare-mi fac griji cu băiatul ăsta.	27
Un galileean cu voce groasă	32
Foarte iscusit la amăgit lumea.	35
Nu te cred!	39
Sărutul, plânsul și râsul	42
Dacă ajungi la Adonai... ..	46
Ăia nu-s frații mei.	49
Vocile	53
Mai rău ca aici n-o să fie.	59
E gata masa.	66
Oameni buni!	75
După miros.	80
Bou, casă, cămilă, sabie.	84

Altceva, la fel de rău	89
Aproape, îngrozitor	95

CARTEA A II-A

Furtuna

Capra	103
Nemuritorii s-au supărat	107
Aruncați-mă!	114
N-a văzut decât beznă	119
Iartă-mă!	126
Iarăși să se nască!	129
Glumesc, scumpa mea!	134
Cu bust de bărbat și coadă de pește	137
De necrezut	142
Nu seamănă cu nimeni	146
Pământul îl păcălește	150
Împrietenirea	155
Cu gura larg deschisă	160
Ca o mamă	165
Dar asta nu era posibil	168
Cu limba împleticită	173
Păreau de aceeași vârstă	176
Rădăcini adânci	181
Un urmaș al lui	187
Ca molia	192

CARTEA A III-A

Umbra verde

Așteptând să asfințească soarele	201
O spărtură în nori	206
În timp ce membrul îi era ridicat	212

Care-i al patrulea?	218
O să mergem împreună!	222
Dar și el era prizonier	227
Spune-mi despre tine	232
Să-l spălăm	236
Dăm un banchet	240
O femeie obișnuită	245
Ea seamănă cu Ghilgameș?	252
O prostie	260
Atât de mirată că se-ndrăgostise	264
Vocea lui grea, minute în șir	270
Poate doar așa, fără motiv	277
Corpurile lor nu mai serveau la nimic	284
Menirea	293
Înainte dezastrului	298
Umbra verde	304
Coadă de pește	311
<i>Epilog în secolul 21</i>	317
<i>Mulțumiri</i>	327

Puteai să fii băiatul meu

— **P**acea fie cu tine!
Cel astfel salutat își plecă fruntea adânc, după cuviință, dar, de răspuns cu vorbe, nu răspunse. Ședea pe pământ, cu fundul pe călcâie, și pe sub lungă cămașă de in se bănuiau coapse tari, bine arcuite. Scobea un lemn în poală, pesemne ca să facă o cupă de vin, aidoma cu alte două, terminate, care se aflau lângă el, printre așchii. Ridică privirile spre străinul înveșmântat în alb, iar soarele, puțin trecut de zenit, îi săgetă ochii. Își duse palma streășină la frunte ca să vadă fața oaspetelui. Remarcă doar că era un bătrân cu barbă căruntă și ondulată, care-i acoperea obrazii supti, și că în urechi avea cercei. Măinile, cândva foarte fine, țineau dârlogii unui catâr, iar pe degetele arătătoare îi sclipea câte un inel cu pietre prețioase, unul din aur, celălalt din argint. În ciuda trupului mititel, ceva semeț, poruncitor chiar, se citea în ținuta lui, ca la unul care știe ce vrea și de ce a venit.

— Un strop de apă pentru mine și pentru bătrânul meu dobitoc, dacă ai bunătate. Servitorii se descurcă singuri. Sosim de la capătul lumii...

Bărbatul de pe jos îl privi bănuitor, fără să spună nimic, așa că vizitatorul îl lămurii:

— Din locul numit Tarșiș, „capătul lumii“. Ce-i drept, astăzi am venit doar de la Iafia – și arată din cap spre miazăzi –, doar că la vârsta mea tot obositor e... Picioarul pe pământ l-am pus la Ioppe. Am trecut și prin Ierusalaim. Multă lume, și foarte pestriță, viermuială și gălăgie peste tot. Nu mai suport așa ceva: potcoave și ziua, și noaptea, țipete de femei care-și ceartă copiii, gură-cască câți poștești, chemări necontenite de la negustorii de untdelemn, de pește, de grâne și de fructe uscate, vaiete de hoți care-și primesc pedeapsa pe pielea spinării și, noaptea, șoapte răgușite, din gușă... Pentru mine ar fi totuși mai bun, cred, niște vin decât apa – spuse oftând și privind semnificativ către una din cupele terminate –, că măcar licoarea asta nu le face trebuință animalelor. Prefer să nu pun deloc gura pe apă, dacă se poate.

Cel de jos sări fără zăbavă în picioare, după legile foarte stricte ale ospetiei. Luă de dârlogi animalul sur, se grăbi către fântâna aflată destul de aproape și-l puse la jgheab. Catârul își cufundă de îndată botul în apă, împroșcând stropi de jur-împrejur. Ceva mai târziu își primi și oaspetele, într-una dintre cupele noi, vinul dulceag. Bătrânul îl sorbi cu același nesaț cu care băuse patrupelele, împroșcând și el picături. Gazda privea însă cu nerăbdare spre musafir, ca și cum abia aștepta să scape de el.

— Tu trebuie să fii Iona ben Amithai, spuse vesel bătrânul. L-am cunoscut bine pe părintele tău, laudată fie-i în veci amintirea. Sau te pomenești că mai trăiește? M-aș bucura să aflu asta.

— Nu, spuse scurt cel numit Iona, fără să mai intre în detalii.

Remarcă numai că întrebarea ar fi trebuit pusă pe dos, dar se vede că oaspetele era unul dintre oamenii aceia temători care așază răul înaintea binelui.

— Când... sau, mai curând, cum a murit? Întrebă străinul cu vădită curiozitate, în timp ce, la semnul lui ușor de înțeles, cu degetul mare ridicat și înclinat spre pahar, Iona îi mai turna o porție din licoarea de culoarea mierii.

— Se fac... zece zile, azi. Nu s-a trezit. În dimineața sabatului.

— În somn, carevasăzică? Ce noroc pe el! Tu l-ai găsit?

Iona aprobă din cap, tot mai morocănos. Nu-i plăcea vorba lungă, și bătrânul ăsta cu mâncărime de limbă îl lua de la treabă. Voia să și-o termine. Și anume în tăcere. Durerea provocată de moartea tatălui era oricum prea proaspătă ca s-o împartă cu toți trecătorii sosiți la Gat-Hefer, pe nepusă-masă, de la Tarșiș, „capătul lumii“, unde-o mai fi și asta, să-și piardă ziua cu toți necunoscuții, chiar dacă acești necunoscuți fuseseră, se pare, bine cunoscuți de tatăl dus de pe lume.

— Sunt văr cu părintele tău, a spus bătrânul de parcă l-ar fi auzit, iar pe tine te-am întâlnit, dacă se poate numi așa ce s-a întâmplat atunci, doar o dată, când ți-au tăiat prepuțul și ți-ai primit numele de Iona, „porumbelul“. Toate numele noastre sunt nume de împrumut ale lui Dumnezeu și-i oglindesc lumea, dar cred că știi asta de la taică-tău. Erai tare drăgălaș la opt zile de viață, porumbelule, și, după ce te-au desfășat, îți mișcai ușurel picioarele subțiri, ca un broscoi, nicidecum ca o pasăre, în timp ce răcneai de mama focului, roșu la față și cu un firicel de voce. Nu te mai opreai. Ca să-ți spun drept, nu credeam să ajungi acum să ai și picioarele, și vocea așa

de groase! Și obrazul acoperit cu barbă neagră și creață! Nu eram deloc sigur că ai zile, deși ți-petele tale pițigăiate arătau că vrei ceva de la viața asta... Oare mama ta cea tânără și frumoasă trăiește? Sau s-a dus și ea la Adonai?

Iată că acum a pus întrebarea în ordinea bună.

— Da, mormăi Iona.

— Da, s-a dus, sau da, trăiește?

— Da, trăiește. Tânără nu e.

— Lăudat fie Domnul! Pentru că trăiește, vreau să zic! Trebuie s-o văd de îndată. Spune-i că a venit Iacob ben Benjamin, ruda ei din Tarșiș, de dincolo de Marea cea Mare. Sau, mai curând, ruda bărbatului ei, Amithai, din păcate răposat, cum zici. Ție ți-aș veni unchi. Nu ți-au vorbit niciodată despre mine? a spus bătrânul cu vocea dintr-odată tremurată și clătînându-și, laolaltă cu capul, cerceii de aur.

— Nu-i acasă! replică Iona, cu un ton care se voia mai blând, dar care îi ieși pe gură destul de răstit.

— Mai bine, mai bine-așa! Trebuie să mă obișnuiesc cu gândul că în locul femeii rumeioare și vesele, cu rotunjimi plăcute ochiului de bărbat, cu țațele ca puii de cerb sau ca gemenii căprioarei, cum cu totul nepotrivit, și totuși așa de ispititor, spunea în veacul trecut înțeleptul, Solomon – la mama ta, fie vorba-ntre noi, era atunci piept umflat de lapte –, cu gât lung, prins în șiruri de mărgăritare, cu păr negru, lucios sub vălul subțire, și dinții ca perlele, cu buze foc de drăguțe, în loc de o mireasă fragedă, îmbrăcată în in subțire cusut cu fir, o să văd o babă. Te pomenești că-i și știrbă!

— Nu, spuse Iona, care nu mai auzise pe nimeni vorbind în felul ăsta. Nu, nu. E frumoasă. Cu dinții în gură. Păr negru.

Era o replică lungă pentru el, care vorbea scurt. Do-vedea tulburare.

— Slavă ție, Dumnezeuule! Am fugit la capătul lumii de ea și de alesul ei văr, că la tinerețe sângele își face de cap. Tare urâtă e tinerețea, crede-mă, nepoate: plină de greșeli și de-a dreptul caraghioasă.

Iona era încă tânăr și nu răspunse.

— Puteai să fii băiatul meu, porumbelule: Iona ben Iacob ben Benjamin. Poate ieșeau mai sprinten la vorbă, că bietul Amithai, fie-i amintirea binecuvântată, rostogolea cuvintele ca pe bolovani, le urnea din gură cu mare greutate, dar se vede totuși că el a fost, după cum îi spune și numele, „cel adevărat“, și nu eu. Inimă bună și văr bun, chiar dacă supărăcios și superstițios. Dar nu-i caut eu pricină acuma, după ce s-a dus atât de ușor, în somn. Totdeauna a avut noroc flăcăul ăsta... Știi, copile, oamenii ar trebui să-și ureze „moarte bună“ în loc de „noapte bună“! Dacă-mi arăți unde, atunci m-aș culca și eu până la venirea maică-tii, sperând ca totuși norocul de a muri în somn să nu cadă chiar astăzi pe capul meu albit, nu înainte de a o revedea pe cea care nu și-a pierdut cu totul frumusețea și nici dinții.

Părea că nu mai au ce să-și spună, deși esențialul, adică scopul vizitei, nu fusese dezvăluit. Iacob nu-l împărtășea, dintr-o pricină doar de el știută, iar Iona nu avea obiceiul să vorbească neîntrebat și nu era curios din fire, așa că, după ce-l conduse pe străin pe acoperișul plat, umbrit pe două laturi de viță bătrână, unde era o saltea de paie, se apucă iar de meșterit, cu chipul încruntat. Tocmai atunci se auzi un strigăt care-ți îngheța inima. Nu știai dacă e de om, sau de femeie, sau de fiară. Dar părea mai mult de fiară. Iacob, care abia urcase, coborî în grabă.

Atunci s-a petrecut miracolul

Gat-Heferul era așezat pe delușoare blânde, iar uscăciunea se simțea mai puțin decât în restul ținutului, primăvara puteai zări verdeață stropită cu maci roșii, iar vara, printre măracini, o mulțime de floricele galbene se iveau în iarba firavă. Între mătasea nesfârșită a cerului și pământul pietros, împărțit pe familii și lăsat moștenire din veșnicie-n veșnicie și din tată-n fiu, galileenii din mica așezare – ca toți cei de dinaintea lor și ca toți aceia care aveau să-i urmeze – munceau din greu și așteptau încrezători sau înspăimântați venirea lui Mesia. Femeile măcinau grâne între două pietre rotunde, în curtea casei, unde coceau și pâine, și creșteau copii. Bărbații deșteleau pământul și-l curățau de pietre, cultivau viță-de-vie, pe care o udau cu trudă atunci când ploaia nu se îndura să cadă, iar vinul, mai degrabă dulceag, le dădea și lor bucurie și poftă de viață, viața însăși urmându-și cursul după aceeași rânduială. O porneau adeseori spre miazăzi, la Ierusalaim sau la Iafia, așezare pe care-o puteai zări, albă, în depărtare, chiar de-acasă, mergeau cu treburi, schimbau mărfuri și aflau ultimele noutăți. Sau Ierusa-

laim și Iafia veneau la ei, prin negustori și călători plini de povești, ca acest bun de gură și de nimic altceva Iacob al lui Beniamin. Se dovedi însă, și încă foarte curând, că judecata lui Iona era pripită. Iacob avea și alte calități în afară de întorsul vorbelor cu limba, în gură.

Strigătul nu fusese de om sau de fiară, ci de mamă. Cât timp muierea asta se certa pe niște nimicuri cu o vecină, copilul ei se cățăraseră la iuțea, ca un gândăcel, pe ghizdul de piatră, deloc înalt, al fântânii din apropiere, cea de la care Iona îi adusese apă unchiului său și al cărei capac greu era dat deoparte. Mama îl ținuse sub priviri tot timpul și îl scăpase din ochi o clipită, doar o clipită. Răutății lucrurilor de felul asta oamenii din Gat-Hefer îi spuneau voia lui Dumnezeu. Copilul a căzut înăuntru chiar când femeia s-a întors spre el să-l cheme, așa că ea a văzut grozăvia pe care n-avea s-o mai uite niciodată. Era o gaură adâncă, și deasupra ei, o roată pe care atârna o frânghie cu două vase mari de lut cu gura largă, unul sus, gol, unul cufundat în apă. Bărbații au alergat într-acolo, bătrânul mult mai încet decât nepotul, și sufflând aerul pe gură, cu zgomot.

Iona s-a apucat cu amândouă mâinile de frânghie. Laba piciorului era prea lungă ca să-i încapă în vas. Așa că le-a poruncit scurt femeilor care se văietau nedeslușit și unchiului care găfâia să-l lase jos, în gaura cu copil înăuntru, în timp ce el avea să se țină doar de funie. Spre norocul lor, chiar atunci a venit alergând și fiul cel mare al vecinei, un tânăr zdravăn. L-au coborât cu aprige opinteli, Iona se legăna pe funie, izbindu-se de pietrele de pe margine, care-i jupuiau pielea. Mama mușca aerul și avea degetele albite de cât strângea frânghia, iar vecina, frumușică și

zveltă, împreună cu băiatul ei și-au pus mâinile unele peste altele și s-au opintit cu tot trupul. Unchiul stătea și se uita. Brusc, greutatea cea mare a dispărut, un vas plin cu apă a apărut sus și vecina l-a sprijinit de ghizd, iar mama pruncului căzut și-a dezlipit degetele și le-a scuturat, să le dezmoștească. Auziseră pleoscăit, apoi nimic. În apa neagră care oglindise până de curând un cer mic, rotund și gol, se vedea acum numai creștetul lui Iona. Nimeni nu-și mai amintea când se construise fântâna, dar era prima dată că înghițea oameni.

Mama a acoperit cu creștetul ei albastrul din cercul de sus, în clipa când de jos venea spre ea, izbind-o în față, porunca răgușită: „Trageți!“ Au scos vasul, cu mare ușurință, în timp ce a doua găleată, golită în jgheab, cobora. Când a reajuns la ei, vasul ținea în găoacea lui un copilăș ghemuit, plâpând, cu capul atârând moale pe-o parte și cu ochii închiși. Nu dădea semne de viață, și strigătul de adineauri s-a făcut din nou auzit, tot de fiară. Femeia își strângea cu groază bebelușul inert la piept și urla, mai mult decât plângea. Se apropiaseră în fugă câțiva copii mai mari, privind cu gurile căscate.

Dumnezeul lui Iona – fiindcă el avea unul, al lui – a vădit atunci rostul venirii lui Iacob ben Beniamin la Gat-Hefer în chiar acea după-amiază. Bătrânul a dat-o cu blândețe deoparte pe femeie, a întins plodul mort pe jos – era o fetiță de nici doi ani, poate, cu fața negricioasă și șuvițele de păr linse de-a lungul obrajilor – și a început să-i apese pieptul micuț, cu degetele lui subțiri împodobite cu inele, într-un mod numai de el știut, numărând tare până la doisprezece. Și-a apropiat buzele de ale copilului, părând că le sărută. Mama nu se putea uita, se

zgâlțâia acum fără glas, dar vecina cea frumușică îl țintuia cu ochi lucioși, presimțind ceva mareț.

Atunci s-a petrecut miracolul și fetița înecată a înviat tușind, în timp ce Iacob a scuipat din gura lui apă de fântână: iată că până la urmă tot pusese gura pe apă.

— Am învățat de la corăbieri, am venit pe mare luni în șir, le-am și pierdut socoteala, din Iberia, mi s-a urât cu atâta cer, și atâta apă, și atâta corabie, de zeci de ori am văzut luna plină pe valuri și prin multe porturi am trecut, ultimul fiind Ioppe – a spus el cu o voce deodată obosită. Pe-o furtună cum nu vă puteți închipui că există, munți și prăpăstii de apă, care erau gata-gata să ne prăpădească, un bărbat a căzut peste bord chiar la urmă, după ce vânturile și ploaia se potoliseră. Tovarășii lui i-au scos trupul până la urmă, i-au apăsât pieptul, dar pe el nu l-au mai putut învia... Și acolo de unde vin eu mă ocup cu arta vindecatului, i-a explicat bătrânul femeii, care, nebună de bucurie, îi săruta sandalele prăfuite. A simțit o gădilătură udă pe picioare și a îndepărtat-o ușurel pe fericita mamă. Bunătății lucrurilor de felul ăsta oamenii din Gat-Hefer îi spuneau voia lui Dumnezeu.

Pe Iona n-au putut să-l scoată din fântână imediat, au fost nevoiți să cheme niște bărbați care să-l tragă afară. Era cu pielea zdrelită, cu cămașa grea de apă, cu buricele degetelor încrețite. Când a văzut fundulețul copilului în mâna bronzată a mamei și căpșorul ițit de după umărul femeii, cu doi ochi negri care îl priveau bănuitor, gura lui cu buze vinete s-a deschis toată într-un zâmbet plin de lumină.

— Zâmbești ca maică-ta! i-a spus unchiul, plăcut surprins.